



Eu-lexikon

DM-információ

Az egyenlő esélyek biztosítása az Európai Unió egyik legfontosabb politikai célja. Az egyenlő esélyek biztosítására irányuló közösségi politika, változó tartalommal ugyan, de az európai integráció kezdete óta a Közösség napirendjén szerepel. A közösségi munkajog és a munkahelyi egészség- és biztonságvédelem mellett a közösségi szociális jog azon területe, ahol a tagállamok belső szabályozását harmonizálták.

Az egyenlő esélyek politikája szempontjából a Közösség története három erősen különböző időszakra bontható.

Az első az 1957 és 1975 közötti időszak, amikor a Közösség kizárólag az egyenlő munkajog elvének biztosítására törekedett, kevés sikerrel. A második a 80-as évek végéig tartott, amikor a közösségi szociálpolitika legkidolgozottabb és legsikeresebb területévé vált az egyenlő bánásmód tagállami szabályainak harmonizálása, amely újabb és újabb területeken érezhető hatását. A harmadik szakaszt, a 80-as évek végétől napjainkig tartó periódust az jellemzi, hogy az egyre markánsabban megjelenő esélyegyenlőségi koncepció túllép az egyenlő bánásmód garantálásán, és pozitív programokkal, valamint pozitív diszkriminációval igyekszik valódi esélyegyenlőséget biztosítani a nők számára.

A 80-as évek végétől az egyenlő esélyeket célzó közösségi politika magában foglalja az egyenlő bánásmód biztosítására irányuló

irányelveken túlmenően azokat a közösségi, valamint tagállami intézkedéseket és programokat is, amelyek az egyenlő esélyek gyakorlati érvényesülését szolgálják. A „közösségi normák” ma már – a hátrányos megkülönböztetés tilalma mellett – a mindennapi élet diszkriminációmentesítését, az egyenlő lehetőségek biztosítását jelentik, amelyeknek a jogalkotás elengedhetetlen, de korántsem kizárólagos eszköze.

A tagállamokban végbe ment jogharmonizáció csak a megkülönböztetés valamennyi közvetett, rejtett formáját. A közösségi jog az egyéni sérelmek orvoslása terén sikeresnek bizonyult, hiszen jelentősen megkönnyítette a nem alapuló megkülönböztetés sértettjének hatékony jogérvényesítését. Ugyanakkor a diszkrimináció kollektív munkaerőpiaci jelenség, amelyet nem lehet felszámolni az egyéni jogok szintjén. Ezt a felismerést tükrözik az esélyegyenlőség biztosítását célzó közösségi akcióprogramok, amelyek ennek a szemléletnek a terjedését, és gyakorlati érvényesülését kívánják elősegíteni.

A 90-es évek végén a közösségi egyenlő esélyekre vonatkozó politikájának kulcszavai sokkal inkább a pozitív programok, pozitív diszkrimináció, munkaerőpiaci integráció, illetve a részpolitikák befolyásolása, mintsem az egyenlő bánásmód. Ehhez a szemléletváltáshoz a magyar politikának is alkalmazkodnia kell, amihez jelentős segítséget nyújt a Közösségi programokhoz való magyar csatlakozás.

EU-csatlakozás: a bővítés lehetőségei

Reformok után felvétel



A Szegedi Tudományegyetem jogi karán, az ügynevezett Humbolt

klub előadássorozatának vendége volt a közelmúltban dr. Christian O. Steger jogászprofesszor, a Baden-Württemberg-i Dunamelléki Svábok Kulturális Alapítványának elnöke. Jogász és EU-hallgatók előtt tartott, nagy figyelmet keltő előadásában az Európai Unió keleti bővítésének lehetőségéről és a tagországok tárgyalási készségéről beszélt. Előadását követően nyilatkozott lapunknak.

– Steger úr, ön a hallgatóság előtt többször használta a „szkepszis” szót, mégpedig az EU-tagországoknak a felvételre vonatkozó magatartásukkal kapcsolatban. Mit jelent ez, ha a csatlakozás időpontjáról beszélünk?

– Nagyon nehéz erről most beszélni. Valóban, az Európai Unió tagállamaiban észlelhető némi visszafogottság a keleti bővítéssel kapcsolatban. Ez azonban lényegesen nem változtat semmit a csatlakozás menetét és időpontját illetően. A felvétel üteme változó lesz, ez már most biztos, éppen ezért prognózist nem állíthatunk fel egy-egy ország csatlakozásával kapcsolatban. Az is nyilvánvaló, hogy azok az országok, amelyek az ügynevezett első csoportban vannak, s velük kezdtek meg először a csatlakozási tárgyalásokat az EU illetékesei, már 2003-ban



Dr. Christian O. Steger professzor szerint 2003–2004 lehet a csatlakozás időpontja. (Fotó: Karnok Csaba)

vagy 2004-ben a közösség tagjai lehetnek. Ez attól is függ, hogy mennyi lesz az ügynevezett könnyítések, engedmények száma.

– Előtte azonban az Unió szükséges belső reformjait is végre kellene hajtani. Hol tartanak e munkával?

– A kormányok már tárgyalnak a vitális reformokról. Minden valószínűség szerint a hamarosan sorra kerülő nizzai csúcskonferencián kész javaslatokkal állnak a képviselők elé. Reméljük, így lesz, de azért ebben az esetben is vigyázni kell minden prognózissal...

– Magyarország csatlakozási időpontjának egyik lényeges eleme a mezőgazdaság „felkészültsége”. Ön hogyan vélekedik erről?

– Nem csak Magyarország, hanem az összes felvételre váró ország nemzeti termékeinek jelentős részét a mezőgazdaság és ezzel kapcsolatosan, az élelmiszeripar adja. Ebből kiindulva valóban adódhatnak nehézségek a tárgyalások folyamán. Véleményem szerint azonban Magyarország ezen a területen is előbb jár a többiekhez képest, mégpedig azért, mert termékei kiváló eséllyel konkurálhatnak a nyugat-európai piacon.

– Mit jelent a csatlakozás esetleges időpontjának meghatározásában a jogszávi helyzet alakulása?

– Úgy érzem, sem korábban, sem a fordulat után, a tárgyalások menetét nem be-

folyásolta és nem is befolyásolhatja a határon túli helyzet. Magyarország számára a legfontosabb, hogy teljesítse azokat a feltételeket, amelyek a belépéshez fontosak. Döntő továbbá az is, hogy az Európai Unió hogyan áll belső reformjainak megvalósításában, és nem kevésbé, hogy milyen problémák merülnek fel a tárgyalások folyamán. Itt elsősorban a vízum kérdésre gondolok, azon belül is a Romániával megvalósítandó határforgalomban. Szerintem Magyarország részére ez az egyik leglényegesebb kérdés, amelyet megnyugtatóan kell rendezni. Ez nem könnyű. De jóakarattal, egyetértéssel meg lehet oldani – mondotta Steger professzor.

Kisimre Ferenc



EU-mix

Vita a bővítésről

DM-információ

Az Európai Unió jelenleg hat állammal – Ciprussal, Csehországgal, Észtországgal, Lengyelországgal, Magyarországgal és Szlovéniával folytat tárgyalásokat a csatlakozásról. Am Paavo Lipponen finn miniszterelnök szerint nem valószínű, hogy az Európai Unió bővítésének időpontjáról az év végi nizzai csúcsértekezleten döntés születne. Ott először a bővítési tárgyalásokkal kapcsolatos előrelépés várható, és a tagjelölteknek egyelőre a belépési feltételek teljesítésével kell megküzdniük. Lipponen úgy véli, hogy a jövő év első felében, az EU svéd elnöksége idején várható a jelentősebb előrelépés.

Tony Blair brit miniszterelnök azt mondta, hogy az EU-nak előbb a belső intézményi reformokról kell határozni, és ezután fogadják el a tagállamok a keleti bővítési menetet.

Áder Dániában

DM-információ

Az év végén esedékes nizzai csúcsra be kell fejezni az EU szervezeti átalakítását érintő reformokat, ezt követően pedig az uniónak 2002 végétől készen kell állnia új tagok befogadására – jelentette ki Niels Helveg, dán külügyminiszter, mikor Koppenhágában fogadta az Áder János országgyűlési elnök vezette delegációt.

Áder János szerint Magyarországnak azért van szüksége mihamarabb az EU-csatlakozás forgatókönyvére, mert hazánk kiadásai – részben a jogharmonizációból, részben az intézményfejlesztésből adódóan – meghaladják a három milliárd dollárt. E kiadások egyharmadát EU-forrásokból, kétharmadát viszont zömében költségvetési forrásokból fogják állni. S nem mindegy, hogy ezeket a költségeket két évre, vagy hosszabb időre kell beosztani. Jó lenne tudni, hogy ha Magyarország a feltételeket 2002 végére teljesíti, akkor még mennyit kell várnia a teljes jogú EU-tagságra!

Prodi a hatalomról

DM-információ

Romano Prodi, az Európai Bizottság elnöke úgy ítéli meg, hogy az Európai Unióban feladatokkal a hatalom a külpolitika terén, és ez megfosztja hatékonyságától. Jelenleg ugyanis egyik oldalon található a diplomácia (amelynek felelőse Javier Solana, az EU külpolitikai főmegbízottja), másik oldalon „a kereskedelem, segélyezés és minden egyéb” (ami Chris Pattenhez, a külkapcsolatok biztosához tartozik). Prodi szerint az EU külpolitikáját egyetlen személyi felelőssége alatt kell egyesíteni.



A Nő-unió, a Délmagyarország Kft. melléklete, a Külügyminisztérium közvélemény-felkérési programja keretében, Phare-támogatással jelenik meg. A Nő-unió mellékletet szerkesztette: Újszászi Iлона

Phare



A kivétel erősíti a szabályt – mondhatjuk, mikor a férfiak sportnak tartott

súlyemelésből éppenséggel egy nő szerzett olimpiai aranyérmet a magyaroknak. Ilyen kuriózumra minden olyan területen rábukkanhatunk, ahol a férfiak és nők szerepét hasonlítgatjuk. A munkaerőpiacra pillantva ilyenkor a traktorista lányok fotója mellé az óvóbácsikról készült csoportképek állíthatók. Mégis: az a valóság, hogy a nők és a férfiak nem egyenlő eséllyel versenyeznek a munkaerőpiacon.

A nemzetközi tendenciákkal ellentétben hazai változások is indokolják, hogy nagyító alá tegyük a dolgozó és a munkanélküli közötti különbséget. A Csongrád Megyei Munkaügyi Központ igazgatója segítségével.

A férfiak és a nők által betölthető állások erőteljesen elkülönülnek egymástól, de a foglalkoztatás mintái egyre inkább hasonlítanak a Nyugat-Európában tapasztaltakra. Például a „varrónő”, vagy „titkárnő” olyan foglalkozás, mely már elnevezésében is jelzi: arra az állásra a gyengébbiknek nevezett nem tagját várják. A foglalkoztatást

Megkülönböztetések a munkaerőpiacon

Hátrányból – előny

jellemző szegregációt kifejezi a szóhasználat, a varrónő és a szabó közötti különbségtétel. A diszkrimináció természetesen másképpen is megjelenik a munkaerőpiacon.

A nők aránya a különböző gazdasági ágazatokban tükrözi az adott foglalkozás társadalmi és gazdasági elismertségének. Például Magyarországon az állami alkalmazottak háromnegyede nő. A nők átvándorlásának aránya az állami szektortól a magán szektortba jóval lassabb, mint a férfiaké. Csak becsléni tudjuk, de a nők átlagos jövedelme körülbelül 10 százalékkal magasabb a magánszektorban, mint az államiban.

Ma akinek van munkája, az dolgozik. Ám sok az olyan család, ahol egyik felnőtt sincs állásban.

Bár a nők képzettsége javul – Csongrád megyében a betanított munkások 46%-a férfi, 54%-a a nő, viszont a segédmunkások között közel 60% a férfi, 40% a nő –, ez nem tükröződik a munka nélkül maradtakat jellemző adat-sorokban.

A munkanélküliek között Csongrád megyében például augusztusban kevesebb volt a férfi (7458), mint a nő (7923). Az egyik ok, hogy a nők, a férfakkal szemben, még megfelelő képzettség esetén is könnyebben veszítik el

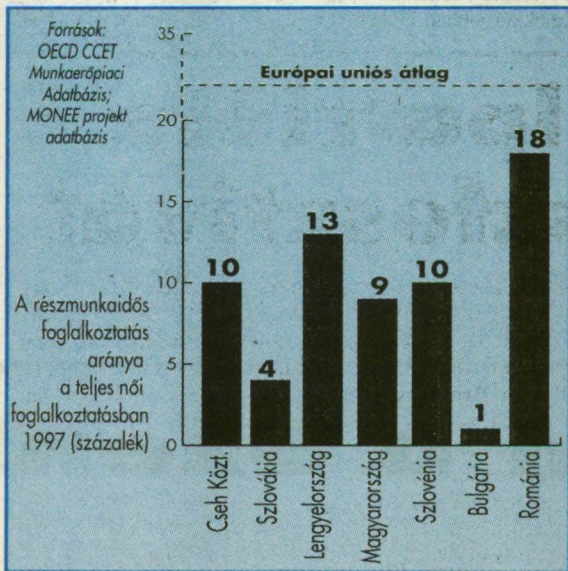
Dolgozni „részben” is lehet

DM-információ

A piactudományban a női foglalkoztatás egyik jellemzője a részmunkaidős munkavégzés. Az unióban például az összes női alkalmazott 32 százaléka részmunkaidőben dolgozik és az összes részmunkaidős foglalkoztatás 80 százalékát nők töltik be. E lehetőség jövedelemhez juttatja a nőket, miközben családi kötelezettségeiket is ellátják.

Magyarországban a részmunkaidőben foglalkoztatott nők aránya a rendszerváltozás előtti 1-2 százalékról 1997-re 9 százalékra növekedett. Ez az arány Vladiszavlyev András, a Csongrád Megyei Munkaügyi Központ igazgatója szerint javulhat, ha a magyar gazdaság növekedése tartós marad, ha elegendő bölcsőde és óvoda várja a gyerekeket, ha ezt ösztönzi a jogrendszer is. (Például a jelenlegi szabályozás szerint az egészségügyi hozzájárulás összege létszámhoz kötött és nem az alkalmazott

állását, mert a munkaadók eleve számítanak arra, hogy a nő – gyermekszülés és nevelés, illetve családi okok miatt



munkaidejéhez.) A részmunkaidős modellt Hollandiában tanulmányozó magyar szakmai csoport tagja, Vladiszavlyev András azonban azt is látja, hogy míg a hollandok – a gazdasági növekedésből eredő munkaerőhiány miatt – az egykeresős családmodellből közelítenek a másfél keresőshöz, addig Magyarországon – a munkanélküliség további csökkentése érdekében – a kétkeresős családmodell kellene átalakítani, s ez az átlagos jövedelmű családdoknál anyagi veszteséggel jár.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy különösen a többgyermekes családok élnek a részmunkaidős munkavégzés lehetőségével.

– hosszabb-rövidebb időre kiveshet a munkából. Éppen ezért az asszonyokkal kapcsolatos az a pozitív

diszkrimináció, melynek célja, hogy a gyermeket vállalók is könnyebben visszakérülhessenek a munkaerőpiacra.

Újszászi Iлона